

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pirc**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 7.

V Ljubljani, 15. aprila 1892.

Leto IX.

Obseg: Umetno jajce z luknjo. — Konjerejčeva opravila meseca aprila. — Gnoj. — Zakoni, ukazi in naredbe. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Umetno jajce z luknjo.

Umetna jajca so pri reji kuretine prav zelo dobra. Večina kokoši gre leč drugam, če se jim gnezdo popolnoma izprazni, in kako neprilичno je, ako kokoš vedno drugod leže, ve vsaka gospodinja. Dobrih jajc v gnezdu puščati pa tudi ni, ker se lahko pokvarijo. Dosedaj so bila v navadi porcelanska jajca, iz celega narejena, a veliko boljša so votla porcelanska jajca z luknjo. Prednost teh jajc (glej podoba 28.) je v tem, da se ves mrčes, kateri je jako mnogovrsten in obilen v kurjem gnezdu, poskrije v ta jajca in se lahko potem ugonobi. Zategadelj priporočajo veščaki podstavljati taka jajca tudi valečim kokošim, ker se z njimi lahko zatira ta mrčes. Ako koklje mrčes ne moti, rajša vali in ne izmeče dobrih, uže nava-ljenih jajc iz svojega gnezda. Od časa do časa se votla jajce v vodi prekuha ter tako v njem skriti mrčes ugonobi ter jajce očisti. Porcelanska jajca z luknjo prodaja Ferd. Körösi v Gradci (Sporgasse 4.), in sicer eno po 15 kr., seveda brez poštne in za-voja. 25 takih jajc pa stoji s pošto in zavojem vred 4 gld. 10 kr.

Konjerejčeva opravila meseca aprila.

Plemenitev konj ter žrebljenje kobil se vrši zlasti v tem mesecu. Glede plemenjenja pridevamo k onemu, kar smo pisali pretekli mesec, še to, naj tisti, ki se ne zaneso na svoje izkušnje, vprašajo izkušenega konjerejca ali živinozdravnika, katerega žrebca plemenjaka jim je izbrati za svoje kobile.

Pri izberi žrebcev se je ozirati ne le na svojstva kobile, ampak tudi na namen reje, t. j. na delo, katero bodo opravljali prirejeni konji.

Glede ožrebitve moramo še enkrat poudarjati in na korist konjerejcev priporočati, naj o pravem času pokličejo meža, ki zna pravilno pomagati pri porodu, kajti odlašanje ali napačna varčnost dovede prav lahko do velike škode, bodisi, da mlado pogine ali pa celo kobila z njim. Ako torej le najmanjše znamenje kaže težek porod, pokliči hitro zvedenca, najboljši izkušenega živinozdravnika.

Podoba 28.

Prejšnji mesec in v pričetku tega me-seca rojena žrebeta prično konci aprila uže kaj malega jesti, zato jim pripravi nizke jasli, ali še boljše jim je pokladati na tla, ker to je boljše, nego če se žrebeta trudijo iz maternih jasli kaj pobrati. Smiliti se morajo včasih mlada živinčeta človeku, če jih gleda, kako se trudijo priti do klaje,

od česar pa za vse svoje življenje dobodo zakrivljene vratove, vrte hrbte ter si slabé bicelje, na katere mo-rajo pokladati vso svojo težo, kadar se trudijo jesti iz visokih jasli. Zlasti dobe žrebeta debele člene, kajti kosti so še mehke, in grde noge so nasledek temu. Visoke jasli niso nikdar prida, tudi pri odraslih konjih ne, in zato je prav, da so pričeli delati konjem jasli malodane pri tleh. Ali niso na paši vzrejeni konji najlepši, dasi krmo pobirajo prav po tleh? Zatorej proč visoke jasli!

Meseca aprila nastopi milejše vreme, zato naj se mladi kakor stari konji kolikor mogoče pregibljejo po planem. Opozarjamo pa, da je o pričetku, zlasti pri mladih konjih, paziti ter jih na plano spuščati ob solčnih in ne vetrovnih dnevih, kajti s slabim zrakom, zlasti z

amonijakom napolnjena dihala željno dihajo sveži zrak, in če je premrzelo, nastanejo kaj rade bolezni, ki prihajajo od prehlajenja, to so vnetja dihal itd.

Tisti pa, ki so se držali naših prej danih svetov ter so puščali konje tudi po zimi na plano, naj še bolj porabijo sedanjí prijetni pomladanski čas. Konje naj puščajo kolikor mogoče dolgo na planem, med tem pa hleve očedijo in dobro prezračujejo.

Za planine določeni konji naj se pa zlasti privadijo gibanju na prostem, kakor smo zadnjič svetovali, ter navadijo na pašo.

Gnoj.

I.

Gnoj je duša kmetijstvu! To je star in popolnoma resničen pregovor. Ker pa je gnoj res toliko važen, mislili bi, da kmetovalci z vso skrbjo ravnaajo ž njim ter na vso moč skrbijo, da se jim ga nič ne pogubi. V resnici pa je ravno nasprotno. Za malokatero stvar se naši kmetovalci tako malo brigajo kakor za gnoj.

Vsako ve, da polje rodi tem manj, čim slabeje je gnojeno, a tem več, čim bolje je gnojimo. Snov, katera daje polju večo rodovitnost, imenuje se gnoj (v širšem pomenu besede). Naši kmetovalci poznajo skoro edino le hlevski ali živalski gnoj in poleg tega še gips ali mavec. Vender pa je še mnogo drugih gnojil, kakeršna po nekaterih deželah prav zelo rabijo. Izdelujejo jih po posebnih tovarnah in jih zato imenujejo umetna ali tudi tržna gnojila. So pa taka gnojila, ki res dajo polju redilnih snovi, da imajo torej rastline res več živeža — to so prava ali neposrednja gnojila —, in pa taka, ki zemlji prav za prav ne dajo rastlinske hrane ali pa le malo, pač pa kroje surovo hrano v zemlji in jo delajo užitno rastlinam. Tudi po takih gnojilih zemlja obilneje rodi, a tudi še bolj opeša. Taka gnojila imenujemo posrednja gnojila. — Gnoj je tudi zato važen, ker izboljšuje fizikalne lastnosti zemlje.

Rekel bo kdo, da so posrednja gnojila škodljiva, ker pomagajo kmetovalcu izžimati zemljo. To je lahko res, pa tudi ne. Kdor posrednja gnojila (na pr. apno, lapor, mavec in dr.) rabi iz nevednosti napačno ali pa uže iz tega namena, da bi izžet zemljo, tist jo gotovo oškoduje. Kdor pa zna posrednja gnojila prav rabiti, njemu lahko zelo koristijo. Če ima kdo zemljo, bogato surove rastlinske hrane, ne bo se prav nič pregrešil, če bo rabil posrednja gnojila zato, da se nekaj surove hrane razkroji, da jo morejo rastline použiti. Isto tako ne bo storil napačno, kdor na pr. apni zemljo, ki ima malo apna! V taki zemlji se tvarine presnavajo počasi in rastline dobivajo premalo hrane. Vedno pa je treba gnojiti tudi s pravimi (neposrednjimi) gnojili, da zemlja ne peša. Neposrednje gnojilo na izžeti zemlji je isto, kakor jetična kal v plučih.

Mislimo si velikansko skladišče, polno denarja. Naj bode še toliko milijonov v njem, izpraznili je bomo, če bomo iz njega le jemali, nazaj pa nič devali, in če bi jemali tudi le po krajcarji. Nekoliko dalje bi trpela zaloga, če bi nekoliko tudi vračali. Pa recimo, da damo za vsak goldinar po 99 krajcarjev nazaj, vsota bode vedno manjša. Le, če ves iz skladišča vzeti denar ob svojem času vrnemo, zmanjkalo nam ne bode nikdar zaloge.

Takemu skladišču smemo primerjati zemljo. Zemlja ima v sebi precej, pa ne povsodi enako veliko rastlinske hrane. Rastline, ki na njej rasto, porabijo nekoliko te

hrane. Kadar pa dorastejo, posuše se in zopet razpadajo ter dadó zemlji nazaj, kar so ji vzele. Tako ni zemlja prav nič na izgubi.*) Vse drugače pa je pri tistih rastlinah, ki jih kmetovalec prideluje. Kmetovalec ne pusti, da bi mu rastline, ki jih je pridelal, razpadle na mestu, kjer so vzrasle, ampak pokosi jih, požanje ali poruže in jih spravi domu, da se ž njimi okoristi. Nekaj jih proda, da dobi denarja za gospodarske potrebe, nekaj si jih prihrani za živež, nekaj pa jih pokrmi živini. Kolikor proda, toliko je za zemljo izgubljenega. Kar pokrmi živini, razdeliti je na dva dela. Kar živalskih pridelkov več proda nego kupi, to je tudi za gospodarstvo izgubljeno, na pr. mleko, teleta, pri kupljenih pitancih toliko, kolikor več tehtajo, kadar jih proda i. t. d. Da kmetovalec vse te reči dobi, mora živino krmiti, in ker jih proda, izgubljene so za gospodarstvo. Le tisto, kar živina iztrebi in zopet pride na njivo, ostane zemlji. Iz tega vidimo, da leto za letom jemljemo zemlji več, nego ji vračamo, in zato nam zemlja tudi čim dalje bolj peša.

Če je pa tako, rekel bo marsikdo, potem je pa bolje vse skupaj pustiti! Ob čem bomo pa živeli, če ne bomo smeli ničesar prodati!? Ta ugovor bi bil na prvi pogled opravičen, če si ga pa nekoliko skrbneje ogledamo, prišli bomo do drugih misli.

Vzemimo kakeršno koli rastlino in jo sežgimo; nekaj bode pogorelo, pepel pa bo ostal. Kar je pogorelo, ne vidimo nič več. Neveščak bode rekel, da tistega sploh nič več ni. Vsak veščak pa ve, da se pri gorenji tvorijo različni plini, ki uidejo v zrak. Isto se godi tudi pri kipenji, gnitji, razkroji živalskih snovi v telesu itd. En del je torej ušel v zrak, in ta del je dobila rastlina večinoma iz zraka. Če pa snovi, katere je dobila rastlina iz zraka, pri nje razpadu zopet uidejo v zrak, ne bode treba kmetovalcu zelo skrbeti za nje, ker jih bo itak rastlina zopet lahko dobila iz zraka. Vse drugače pa je s pepelom. Pepel je dobila rastlina iz zemlje, in če prodamo pridelkov proč, ne vrne se navadno tisti pepel nič več na našo zemljo. Ali se okoristi kdo drug ž njim, ali pa odplava po vodi v morje. To pa je velika škoda.

Učenjaki so dokazali, da potrebuje rastlina različnih snovi za živež, dokazali so tudi, katerih snovi ji je treba, da more živeti in se naravno razvijati. Vse te snovi morajo biti in so tudi v vsaki zemlji, katera je rodovitna. Množina pa in razmerje teh redilnih snovi (rastlinske hrane) sta v različnih zemljah zelo različni; zato so tudi nekateri deli bolj, nekateri manj rodovitni. Če je kake snovi, ki je rastlina prav malo potrebuje, v zemlji mnogo, ne bode kmetovalcu skrbeti za njo. On mora gledati, da je razmerje užitnih redilnih snovi v zemlji pravo, in nadomeščati mora posebno tistih snovi, ki jih je v zemlji premalo. Ker pa so zemlje različne, treba je tudi različno gnojiti.

Iz tega vidimo, da kmetovalcu vendar le ni treba pustiti polju vsega, kar mu obrodi, ampak da precejšen del lahko obdrži za se. Tu si bo marsikdo oddahnil, češ, morda pa vender le jaz zadosti gnojim. Težko, da bi mogel komu pritrditi. Če premislimo ono, kar smo slišali o tistem delu, ki ga kmetovalec proda, in pa če poštavamo resnico, da ima vsak rastlinski del vse redilne snovi v sebi, jasno nam bode, da proda kmetovalec v istem razmerju prav važne, kakor manj važne snovi. Ne gleda pa njih (vsaj med prostimi kmetovalci njih), da bi jih kupil in tako nadomestil, česar mu manka. Ne glede na različnosti posameznih tal so tri snovi, katerih

*) Še na dobičku je zemlja v tem slučaju. Toda preobširno bi bilo, če bi hoteli to obširneje razpravljati.

je v zemlji največkrat premalo, in sicer: dušik, fosforova kislina in kalij. Gnojila, ki imajo te snovi v sebi, imenujemo dušikova, fosforova in kalijeva gnojila.

Zakoni, ukazi in naredbe

o davčnih olajšavah ter o državni podpori za vinorodne kraje, koder je trtna uš.

Ukaz finančnega ministerstva z dne 6. jul. 1890. l., kako izvršiti zakon z dne 15. junija 1890 l. o neki izpremeni v zakonu z dne 27. junija 1885.

1. o naredbah proti razširjanju trtne uši.

(Dalje.)

2. katera parcela je v razdalji pod 25 km. bila po trtni uši okužena, in

3. s katerim časom se je dovršila obnovitev vinskega nasada z novimi trtami.

V pospešilo kesnejše ovedbe o resničnih razmerah je želeti, da se glede povedi točke 1. in 2. pridenejo potrdila dotičnih občinskih načelnikov.

Ta potrdila se smejo nanašati na parcele, pristoječe samo enemu posameznemu zemljiškemu posestniku, ali pa tudi na več parcelnih skupin, ako se podajajo skupne prošnje.

III.

Ako se že tako niso naznanila predala premerskemu uradniku, predati jih mora finančno deželno oblastvo njemu, oziroma davčnemu uradu neutegoma, da on ž njimi nadalje posluje uradno, oziroma oveduje, o čemer je uporabljati predpise o razpreglednosti zemljarinskega katastra (zakon s 23. dne maja 1883. l. [Drž. zak. št. 83.] in pa izvršitveni ukaz z dne 11. junija 1883. l. (Drž. zak. št. 91.)).

Z ovedbo naj se ustanovi, ali so nastopili pogoji, kateri so zakonito predpisani za dodelitev časne zemljarinske prostosti, in pa tiste resnične razmere, od katerih je odvisen pričetek, oziroma konec davčne prostosti.

Ovedba mora torej sešebno obsegati:

1. Natančno določitev in označitev parcele ali parcelnega dela, o katerem se zahteva zemljarinska prostost. Ako naj davčna prostost zadene samo en del parcele, izvedeti je najprej, ali ta del obsega v površini najmanj $\frac{1}{4}$ hektarja.

Posebne premere v ta namen pa ni treba, ampak površino je na oči oceniti po mapi.

Pri tem je, dokler se izdelki zemljarinskega katastra še niso preračunili v ploskovno mero po meterski sistemi, za izmero $\frac{1}{4}$ hektarja vzeti 695 kvadratnih sežnjev.

2. Ustanovitev, da je bila po trtni uši okužena parcela sama, ali druga parcela, ki od nje ni nad 25 kilometrov oddaljena.

Ako niso o tem priložene naznanilne potrdnice pristojnih organov, popraša naj se okrajno glavarstvo za potrdilo, da je tam res bila trtna uš.

Tudi glede razdalje 25 kilometrov ni treba posebne premere, ampak ovedeti jo je iz katasterske mape.

3. Ustanovitev, da je prejšnji vinski nasad v resnici pokončan in zopet z novimi trtami zasajen.

4. Ustanovitev časa, kedaj se je dokončala obnova vinskega nasada.

Komisija za ovedbo naj se sestavi tako, kakor je to označeno v II. poglavju, 1. točki ukaza z 20. dne decembra 1885. l. (Drž. zak. št. 5. od leta 1886.)

Tudi ni nič proti temu, da so tam, kjer so po deželnem odboru postavljeni posebni organi za vinstvene stvari, taisti pri ovedbah navzočni in da podpirajo komisijo se svojimi, že drugod pridobljenimi skušnjami.

Kako nadalje opremiti s potrebnostimi (instruirati) izdelek, kako ga predložiti predpisanemu oblastvu in kako naposled o njem odločevati, o tem se zmislooma uporabljajo naredbe, obsežene v točki II. ukaza z 20. dne dec. 1885. l. (Drž. zak. št. 4. od leta 1886.)

Dunajewski s. r.

Ukaz finančnega ministerstva z dne 28. maja 1891. l., kako izvršiti zakon z dne 15. maja 1891. l. (Drž. zak. št. 143.) o naredbah proti razširjanju trtne uši.

V izvršitev zakona z dne 15. julija 1890. l. (Drž. zak. št. 143.) in dodatno k ukazu finančnega ministerstva z dne 6. julija 1890. l. (Drž. zak. št. 144.), se opozarja, da pri vinskih nasadih, kateri so se popolnoma obnovili z novimi trtami, za dosego prostosti od zemljarine ni merodajna površinska mera dotične parcele, in da se samo tedaj, kadar se je najprej en del parcele zopet nasadil z novimi trtami, oprostitev od zemljarine sme zahtevati še le potem, če ima dotični del, kateri se je z nova nasadil, vsaj eno četrt hektarja površine.

Steinbach s. r.

Zakon z dne 3. oktobra 1891. l. zastran dodeljevanja ugodnosti in podpor vsled škodnosti, katere je napravila trtna uš (Phylloxera vastatrix).

S pritrditvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem takó:

Člen I.

Poškodbo prirodnega donosa po trtni uši (Phylloxera vastatrix) je prištevati tistim nezgodam, katere dajejo pravico do odpisa zemljarine v zmislu § 1., odstavka 1. v zakonu z dne 6. junija 1888. l. (Drž. zak. št. 81.).

Pri tem ne bodi razločka, ali je dotična zemljiška parcela v operatu zemljarinskega katastra uvrščena v kulturno vrsto „vinogradi“ ali pa v kako drugo kulturno vrsto.

Če pak daje parcela poleg donosa vinskih trt še kak drug zemljiški pridelek, postopati je gledé na presojevanje obsega poškodbe po naredbi, podani gledé na mešane kulture v § 4., odstavku 2., točki 3. zakona z dne 6. junija 1888. l. (Drž. zak. št. 81.).

Ko se je že podalo v § 1. zakona z dne 3. aprila 1875. l. (Drž. zak. št. 61.) predpisano naznanilo, sme posestnik vinograda, ako so po njegovem mnenji nastopili uveti §§ 1. in 5. v zakonu z dne 6. junija 1888. l. (Drž. zak. št. 81.), podati po § 6. tega zakona predpisano naznanilo davčnemu oblastvu prve stopinje.

Člen II.

V slučaji, kadar je v kaki občini trtna uš nastopila pustošeh ter so dotični zemljiški posestniki vsled izgube na prirodnem donosu, združene s tem, prišli v začasno stisko, pooblaščen je poljedelski minister, da v obnovo razdejanih vinogradov občini ali zvezam udeležnikov, katere dadó primerno zagotovilo, dodeljuje naprednine, ki so brezobrestne ter najkasneje po desetih letih v ustreznih obrokih povratne.

Dodelitev takih naprednin je pak odvisna od tega, da dotičniki dobé vsaj enako podporo iz deželnih sredstev.

Člen III.

Vloge, pravne listine in vpisi v zemljiško knjigo, ki se tičejo dodelitve teh naprednin, oproščujejo se kolkov in pristojbin.

Člen IV.

Izvršitev tega zakona se naroča Mojemu poljedelskemu in Mojemu finančnemu ministru.

V Schönbrunn, dne 3. oktobra 1891.

Francišek Jožef s. r.

Taafe s. r.

Steinbach s. r.

Falkenhayn s. r.

(Dalje prihodnjič.)

Razne reči.

— Ali je deteljno seme dobro, lahko hitro in gotovo spoznamo, če je potresemo na vročo železno lopatico ali srebrno žlico. Dobro kaljiva zrna odskočijo z vroče ploskve, nekaljiva pa se ne ganejo.

— Opomin onim, ki rabijo karbolinej. Na vseh straneh ponujajo raznovrstne karbolinejeve izdelke, ki od pravega karbolineja nimajo drugega nego ime. Ni napačno preiskovati, kakšna svojstva naj ima dober karbolinej. Karbolinej je ohranilno olje za les, katero ga dela 3 do 4krat trpežnejšega ter ga varuje trhlobe, črvov in golazni. Tak karbolinej mora pa imeti nastopne lastnosti: 1.) mora imeti veliko specifično težo, vsled katere zleze globoko v les; 2.) mora biti primerno opolzko, da ga voda ne odpere; 3.) mora beljakovine lesa razkrojiti ter uničiti vse trose ter razno zalego. Vseh teh lastnosti pa nimajo karbolineji majhne specifične težo, zato svarimo takih kupovati. Izvrsten izdelek je pristni karbolinej tvrdke Mih. Barthel & Comp. na Dunaji. Ta karbolinej je težko, mastno olje, ima 1-14 specifične težo, da se mazati kakor firnež, naredi les prijetno rjav, a nič bolj gorljiv. Mažejo se pa reči po zimi z gorkim, po leti z mrzlim karbolinejem. Ako se primešajo razne sprsteninske barve, dobi se poljubna barva. Po leti prepreči karbolinej v hlevu mnogo nalezljivih bolezni. Železo varuje karbolinej rje, les pa živine, da ga ne oglođa. Proti vlažnosti sten je karbolinej kaj dobro sredstvo in ob enem ceno, kajti z 1 klgr. lahko namažeš 5 do 6 štirijaških metrov. Mi prav toplo priporočamo delati poskušnje z Barthlovim karbolinejem.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 82. Kupil sem dobro, čisto in jako okusno vino. Ker sem pa slišal, da prodajalec nima zanesljivega vina, in ker hočem kupljeno vino rabiti za sv. maše, zato sem mu pisal, naj se odkritosrečno izjavi. Odgovoril mi je, da vinu ni pridejane najmanjše kapljice kake druge tekočine, pač pa na več hektolitrov le nekaj gramov „saharina“, to je „Zuckerextract“. Prosim pojasnila: Ali je s tem vino skvarjeno in ali se sme to vino smatrati za naravno, kakeršno pride od trte in kakeršno je za sv. maše? (Ž. na D.)

Odgovor: Glavni sestavni deli naravnega mošta so voda, sladkor in kislina. Kolikor bolj mošt pokipi, toliko bolj se sladkor razkroji v alkohol, in slednjič so glavni sestavni deli dokipelega vina: voda, alkohol in kislina. Ako moštu ali vinu dodenemo sladkorja v ta namen, da mu pomnožimo alkohol, ali če mu prilijemo kar naravnost alkohola, dodejali smo nekaj, kar dobi vino tudi od trte. Sladkor in alkohol sta naravna pridelka, torej se ž njima dodene naravnemu vinu nekaj naravnega. Ako smo prav poučeni, sme se po novejših naredbah rabiti vino, ki je bilo alkoholizovano, za sv. maše.

Drugo vprašanje je pa glede „saharina“. Kaj pa je saharin? Saharin je umetno od kemikov narejena snov, torej nekaj prav nenaravnega, ki ni v nobeni zvezi s sladkorjem, če je tudi sladka. Ako kedo saharin imenuje nemški „Zuckerextract“, prihaja to le od tod, ker hoče s tem ljudstvo varati. Kakor ni vse zlato, kar se svetli, tako tudi ni vse sladkor, kar je sladko. Sicer se je pa najvišji zdravstveni svet glede saharina v vinu tako le izrazil: „Množica, kolikor se saharina običajno rabi za zboljšanje vina, ni zdravju škodljiva. Ker pa saharina ne gre devati v naravna vina, je dodevek saharina k vinu, ako pridelovalec ali prodajalec o tem kupca ne obvesti, smatrati za ponarejanje in goljufijo“.

Vprašanje 83. Napravil sem nov uljnjak kake tri streljaje od starega. Nekateri mi odsvetujejo prenesti čebelo. Prosim odgovora: Jih li smem prenesti ali ne? (J. T. v M.)

Odgovor: Želeli bi, da bi nam bili navedli razloge, iz katerih Vam odsvetujejo prenesti čebelo. Ako je nov čebelnjak na primernem kraju, ni vzroka, zakaj bi čebel ne prenesli, seveda ob času, kadar so vse doma, to je na večer.

Vprašanje 84. Imam 5 mesecev brejo telico, kateri sta seska na desni strani skupaj zrasla. Oba seska imata stržena, to je luknjice. Ali naj seska ločim ali naj ju tako pustim? (N. v L. pri M.)

Odgovor: Ako imata seska tako obliko, da ju bode mogoče oba na enkrat mlesti, svetovali bi Vam, da ju tako pustite. Ako pa nista taka in bi ju torej ne bilo mogoče mlesti, obrnite se do izkušenega živinozdravnika, kajti le on edin more razsoditi, če je taka operacija umestna, in ji tudi lahko izvrši. Ukrenite pa kmalu, kar je treba, da bodeta seska uže zaceljena, kadar bo telica storila.

Vprašanje 85. Ako ima kmetijska podružnica za krave svojih udov lastnega plemenega bika, katerega si je omislila kot skupina vseh udov, so li potem udje te podružnice dolžni tudi plačevati naklado za občinske bike, katerih pa ne rabijo, oziroma jih rabili ne bodo? (Kmet. podr. na C.)

Odgovor: Mi bi na to vprašanje odgovorili odločno, „da ne“. Ako občina bika priskrbi, sme stroške razmerno razdeliti le med one posestnike, kateri bodo gonili k občinskemu biku svoje krave.

Vprašanje 86. Imam 2½ leta starega vola, kateri ima na zadnji nogi precej nad členom za debel oreh veliko bulo, ki mu uže pol leta raste in se nekoliko s kožo premika. Bula ni merska kost. Tudi ni posebno boleča, in vol ne šepa. Ker pa tako živinče ni za kupčijo in se bojim, da bi še kaj hujšega ne nastalo, prosim pouka, kaj mi je početi, kajti daleč na okrog ni nobenega živinozdravnika. (J. R. v Št. J.)

Odgovor: Premalo natančno ste nam popisali bulo, da bi vedeli, kakšne vrste je. razen tega pa tudi niste povedali, na katerem členu se nahaja. Berite v knjigi „Domači živinozdravnik“ družbe sv. Mohorja na str. 142., 143. in 144. ter odgovor na vprašanje.

Vprašanje 87. Moji leto stari žrebci, ki je drugače zdrava, naredili so se nad sprednjima nogama do sredi života kakor proso debeli izpuščaji. Tudi na zadnjih dveh nogah nad biceljem se je pričel kazati izpuščaj. Kaj je vzrok in kako pomagati? (J. M. v G.)

Odgovor: Ta bolezen je srbečica, ki se kaj rada kaže pomladi. Vzrok ji je zanemarjena koža, kakeršna je žal pri nas še zelo običajna, kajti mnogo naših konjerejcev brezpaletno trdi, da mladih konj ni ščetati. Srbečica se pa tudi pokaže, če se prično konji bolje krmiti, a se ne pregibljejo dovolj po planem. Da ozdravi konj, treba mu pridno snažiti kožo; če je krma vzrok, premeni naj se, in konj naj se dovolj pregiblje po planem. Dva do tri tedne dajajte mu kakega dristila, na pr. po trikrat na dan po 30 gramov glavberove soli, pomešane z 20 grammi moke od brinovih jagod. Ako je koža

kje obdrznena, devajte na rane ilovice in kisa. Berite tudi knjigo „Domači živinozdravnik“ na straneh 193. in 194.

Vprašanje 88. V naši okolici imajo letos skoraj vsi prasiči uši. Dosedaj naši ljudje tega niso znali, a sedaj so pregledali prasiče in skoraj pri vseh so jih našli. Kako je uši odpraviti? (J. M. v G.)

Odgovor: Uši se zaplode le na prasičih po nesnažnih in zadublih hlevih, iz katerih ne pridejo nikdar na sveži zrak. Uši se preženo, če se prasiči z mlačno milnico (žajfnico) s četjo skrbno in po vsem životu drgnejo. Na to se koža s suho cunjjo dobro izbriše in prasič premesti v snažen in zračen hlev. Namesto milnice se lahko rabi tudi voda, na kateri se je kuhal tobak ali peteršiljevo seme. Nekateri izmivajo prasiče z milnico, kakor je gori povedano, potem jih pa poštopajo z drobno zmletim tobakom po še mokri koži. To se toliko časa ponavlja, da preidejo uši. Vselej je pa glavna skrb snaga ter zadostna in suha stelja.

Vprašanje 89. V zadnjih dveh številkah „Kmetovalec“ je cena žitu v Ljubljani nenavadno visoka. Po drugih mestih je ostala zelo enaka, v Ljubljani je pa na pr. samo pšenica skoraj za tri goldinarje poskočila. Od kod to, ali je kaka pomota? (J. K. v B.)

Odgovor: Mi posnemamo tržna poročila po uradnih objavah, in sicer naznanjamo taka, kakršna nam dohajajo. Pomota ni na naši strani, pač pa na tisti, ki sestavlja tržna poročila. Tudi mi smo to zapazili in smo še posebno pogledali, češ, v Ljubljani smo toliko napredovali, da zabeležujemo cene za 100 klgr., a varali smo se, kajti v uradnem poročilu je pisano izrecno „cena za hektoliter“. Sicer pa mi na Ljubljansko tržno poročilo ne pokladamo nič važnosti, in sicer zato ne, ker z ene strani za kupčijo ni merodajno, in drugič zato, ker se nam nikdar ne zdi pravo, oziroma verjetno. Sicer se bode pa moralo kaj ukreniti, da postanejo ta poročila drugačna.

Vprašanje 90. Pri nas sadimo turščico meseca maja. Kadar 5 do 10 centimetrov visoka vzraste, pa pridejo vrane in jo včasih tako popolnoma izključujejo, da jo je treba drugič saditi. Izkušamo jih odganjati, a streljati jih ne smemo. Mogoče je Vam znano kako **sredstvo proti vranam**? (J. B., oskrbnik v T. na Koroškem)

Odgovor: Na Kranjskem odganjajo vrane s tem raznjive, da preprežejo njive z belimi nitkami, katere so privezane na okoli meter visoke droge. Kolikor gostejše so nitke, tem boljše je. Spominjamo se, da smo brali pred časom v nekem strokovnem nemškem listu, v katerem poroča neki kmetovalec, da mu ni drugo pomagalo, nego da je turščico globoko vsadil. Vrane so prišle, a kakor so premetene živali, ruvale so nekaj časa turščico, ker pa niso mogle izvlačiti nobenega zrna, so pa šle. Poskusite to in sadite bolj gosto, vsaj se turščica lahko pozneje razredči. Ako doboste od glavarstva pravico imeti puško (orožni list), ne vem, če Vam more kedo prepovedati vrane streljati. Za vsak slučaj se pa dogovorite z najemnikom lova.

Vprašanje 91. Moja svinja je povrgla enajst mladičev, ki so sedaj zdravi. Ker se pa bojim, da bi jim nedostajalo živeža, zato prosim pouka, s čim in **kako naj krmim svinjo, da bo imela obilo mleka** ter da ostane močna in zdrava? Prosim tudi pouka, kakšna krma je najboljša za odstavljenе prasičke? (J. Š. v S.)

Odgovor: Krma doječih svinj bodi zdrava, lahko prebavna, sočna, zadostna in enakomerna, ker s spreminjanjem krme se spreminja tudi mleko, kar za zdravje prasičkov ni dobro. Pri tem velja pravilo, krmo pokladati v manjših obrokih, a po 4 do 5krat na dan. Najboljša krma je kuhan krompir z mlekom, kuhana repa, siratka z rženo moko, pomije z ajdovo moko, razrezana zelena krma z zdrobljenim ječmenom, dobro kuhano sočivje s kuhanimi otrobi. — Kakor

hitro so prasički 2 do 3 tedne stari, lahko se jim prične polagati mlačno kravje mleko, in kakor hitro je sami pijejo, sme se jim dajati med mleko zdrobljenega kruha, moke, zdrobljenega ovsa in drugih enakih reči. Od petega in šestega tedna naprej izkušajo uže pri materi jesti. Ako se tako ravna, ni težko prasičkov po šestem do osmem tednu odstavit. Odstavljenim prasičkom se poklada po malem, a pogostoma. Kar ostane v koritu, je vedno odstraniti ter korito očistiti in izplakniti. O pričetku se daje krma, kakor je gori popisana, potem kuhan in dobro zmečkan krompir, pomije, otrobi, korenje, detelja, salata i. t. d. Vsa krma bodi kuhana, polaga pa mlačna, a nikdar ne vroča. Pinjeno in kislo mleko ni dobro, ker dela drisko. Tri do štiri mesece starim prasičkom poklada se vse, kar odraslim prasičem.

Vprašanje 92. Naša mlekarska zadruga porabi na leto veliko kisa za kisanje siratke. Ker je pa težko nositi na planino veliko kisa in smo lansko leto poskusili **kisati siratko s kisovo esenco**, prosimo nam sporočiti, kje tako esenco izdelujejo, da bi je ceno in kolikor mogoče močne kupili. (Mlekarska zadruga Stara Fužina)

Odgovor: Kisovo esenco izdeluje tvrdka „Brüder Na-stopil in Wien, IV., Starhembergsgasse 42“.

Gospodarske novice.

* **Glede razpošiljatve družbenega drevja** sporočamo čast. udom sledeče: Naročila na jablane, češplje in češnje so vsa zvršena, na hruške pa, kolikor je bilo zaloge. Glede hrušek prišel je odbor v velike zadrege. Prijavljenih je bilo namreč zelo veliko naročil na moštнице, in odbor je menil, da pospeši sadjarstvo, ako vsestransko ugotovi željam ter priskrbi naročeno drevje, ker se kaže toliko zanimanje za nove nasaditve. Iz tega vzroka je naročil v neki štajarski drevesnici uže p. z. 3000 moštnic, ker jih v družbeni drevesnici ni bilo dovolj. Vzlic pogostemu dopisovanju in telegrafovanju prodajalec vendar ni naročenega drevja poslal, zato se je peljal 7. t. m. družbeni tajnik sam na Štajarsko, da bi dokupil hrušek. Po velikem naporu jih je res dobil v Gradci, a ko je prišel domu, dobi pismo od gori omenjenega prodajalca, da odpošlje hruške 8. t. m. Vsled tega se je naročilo v Gradci odpovedalo. Prešel je dan za dnevom, a drevja še ni bilo, in preostajalo ni drugega, nego da se je 14. t. m. družbeni tajnik peljal k prodajalcu osebno posredovat. Prodajalec, ki je lastnik drevesnice, mu pove, da on dobi hruške tudi iz druge roke, a da ga njegov prodajalec zadržuje, in da vsako minuto pričakuje odposlano drevje. Vsled tega nam ni kazalo drugega, nego da smo še dolžne jablane hitro vsem naročnikom poslali, hruške pa odpošljemo, kakor hitro jih dobomo. Naj se nihče ne boji, drevje bode dobil vsak v najboljšem stanju, in se bode ob pravilni saditvi tudi vse prijel. Čast gg. uže naj izvolijo to zamudo oprostiti, ker pripetila se je brez naše krivde, ter smejo biti prepričani, da je odboru samemu naredila največ skrbi in neizmerno veliko sitnosti in truda, kajti poleg tega zvršiti je moral na tisoče drugih naročil. Odposlal je dosedaj nad 12.000 dreves, več vagonov semenskega krompirja ter raznega semena okoli tisoč zavojev. Vemo, da je ta zamuda marsikoga po pravici jezila, a pomisli naj se pa tudi mučni položaj odbora, ki ima najboljšo voljo vsem udom nstreeči, a ga tuja krivda ovira. Posameznike obvestimo o nekaterih podrobnostih še pismeno.

* **Konjerejski odsek** c. kr. kmetijske družbe kranjske je imel 2. t. m. sejo, pri kateri so bili navzoči predsednik gosp. F. Povše in odborniki gg.: Hanslik, Lenarčič, Pirc in Seunig. — Odlok c. kr. kmet. ministerstva, da pride drugo leto zasebni težki žrebec na Dobrovo, vzame se na znanje. — Odsek ukrene prositi, da se bodo tudi letos kupovali na Kranj-

skem konji za c. kr. vojno. — Kamniški podružnici se obljubi, da se boče pri prvi spremembi uže gledalo na to, da pride v Kamniško okolico žrebec težkega plemena. — Odsek ukrene telegrafoma odločno prositi, da se popolnita žrebčarski postaji na Igu in na Vrhniki, kjer manka dveh žrebcev. — Odboj dovoli, da se eventuelno zamenja žrebec Pluto z drugim iz Lipice. — Vnovič se ukrene prositi za pomnožitev kranjskih žrebcev, ker skoraj po vseh postajah primankuje žrebcev zaradi veliko plemenih kobil.

* **Zaradi remuneracije učiteljem**, ki se pečajo s šolskim vrtarstvom, naročil je kranjski deželni zbor na predlog naše družbe deželnemu odboru, naj izposluje pri slavnem c. kr. deželnem šolskem svetu: 1.) Da se določi natanko, kakšen bodi in kako mora biti obdelan šolski vrt na Kranjskem, da se prišteva uzornim, in 2.) da se šolskim vrtarjem (učiteljem), ki so naredili, oziroma vzdržujejo tak vrt, pripozna redna letna remuneracija v znesku 36 gld., in sicer do preklica, to je, dokler je vrt uzoren, oziroma dokler je za pouk v kmetijstvu podpora, ki znaša sedaj po postavku v proračunu normalno-šolskega zaklada 1600 gld., na razpolaganje.

* **Današnji številki** je priložena razprava o karboliniji tvrdke M. Barthel & Comp. na Dunaji, katero prav živo priporočamo č. našim čitateljem.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora, oziroma subvencijskega komiteja dne 4. aprila t. l.

Posvetovanje je vodil družbeni predsednik gosp. ces. svetnik J. Murnik, navzoči so pa bili gosp. vladni svetnik J. Dralka kot zastopnik c. kr. deželne vlade, gosp. dr. Vošnjak kot zastopnik deželnega odbora, potem družbeni podpredsednik gosp. Jos. Fr. Seunig in odborniki gg. Franke, baron Lazarini, Ogorevc, Povše, Witschl in tajnik G. Pirca.

Subvencijski odsek ukrene po daljši razpravi prositi vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo naslednjih državnih podpor za l. 1893.:

Za premovanje govedi	800 gld.
„ povzdigo lanarstva	500 „
„ „ umetnega pridelovanja krme	500 „
„ družbeno drevesnico	300 „
„ povzdigo sadjarstva	500 „
„ „ vinarstva	1000 „
„ „ govedarstva	4000 „
„ „ planinarstva	1000 „
„ „ ovčarstva	500 „
„ „ prasičarstva	500 „
„ „ čebelarstva	300 „
„ „ ribarstva	500 „
„ vpeljavo cep ljenja proti vraničnemu pri-	
sadu in rdečici pri prasičih	200 „

Zaradi velikega pomankanja bikov ukrene odbor prositi vlado, da skliče enketo, sestoječo iz zastopnikov vlade, deželnega odbora in kmetijske družbe, ki naj bi se posvetovala in potem stavila nasvete, kako bi se dal izvršiti novi zakon za povzdigo živinoreje, ne da bi živinorejci imeli preveč nepravilne.

Odbor ukrene oddati dne 16. aprila 12 bikov beljancev, kupljenih z državno podporo, drugi mesec pa precej 12 bikov sive pasme. (Glej razglas v današnjem listu.)

Na podlogi mnogobrojnih prošelj je odbor ukrenil oddati 12 bikov beljancev v tiste kraje, koder dosedaj še niso dobili bikov plemenjakov boljše pasme, ter je prisodil bike nastopnim gospodarjem, oziroma občinam: Občini Kočevski, Janezu Hubadu

v Povodji, občini Kriški pri Kamniku, Luki Rejcu v Doleh, podružnici v Zagorji, Janezu Pelku na Primskovem pri Kranji, Tomažu Zdešarju v Ljubogjni, Petru Dobravcu na Črnučah, Jakopu Bukovcu iz Križmanov pri Osilnici, Jakopu Materniku v Ljubljani, Janezu Egenbergerju v Goričanah pri Medvodah.

Odbor potrdi, da se je vzel v najem prostor za povečanje drevesnice.

Prošnja neke podružnice za podporo za drevesnico se ne more uslišati, ker je dobila ta podružnica uže lansko leto podpore in razen tega tudi podporo še od druge strani.

V enketo za spremembo lovske postave ukrene glavni odbor poslati tajnika Pirca.

Prošnje nekega šolskega vodstva za brezplačno podelitev čebel odbor ne more uslišati.

Vlogo konservativnega obrtnega društva v Ljubljani zaradi kovaškega dela v podkovski šoli je odbor primerno rešil.

Za nove ude se vzprejemo:

Kocijan Janez, posestnik v Žirji; Rozman Franc, posestnik in gostilničar v Trebnjem; Vrh Josip, posestnik v Kosezah; Kocijančič Franc, posestnik v Nošah; Dimnik Jakob, posestnik in gostilničar v Zalogu; Maver Jarnej, gostilničar in posestnik v Slavini; Ambrožič Jože, posestnik in mlinar v Slavini; Gruđen Janez, posestnik in župan na Jeličnem Vrhu; Tomšič Janez, posestnik in vinorejec na Prevorji; Vargazon Ivan, občinski predstojnik v Pristavi; Marenčič Marija, posestnice in trgovka v Kranji; Porok Janez, posestnik na Klancah; Duler Jožef, posestnik v Jurki Vasi; Puhek Janko, trgovec in posestnik v Črnomlji; Skubic Leopold, trgovec, posestnik in župan v Črnomlji; Zorc Ivan, posestnik v Žužembregu; Požar Lovro, posestnik in krčmar v Predjani; Premru Jože, posestnik v Predjani; Zaman Franc, učitelj na Velikem Ubeljskem; Korošec Jakob, posestnik v Bizoviku; Novak Franc, posestnik na Viču; Čerin Janez, posestnik v Savljah; Jacobi Roman, dr. un. med. v Ljubljani; Mlinar Franc, posestnik in trgovec v Mostah; Čadež Ignacij, posestnik v Srednji Vasi pri Poljanah; Urbančič Martin, posestnik v Podšentjurji; Rugelj Franc, posestnik v Tihoboji; Herle Anton, posestnik in krčmar v Solčavi.

Razglas

o oddaji čistokrvnih plemenih bikov sive pasme, kupljenih z državno podporo.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe boče meseca maja kupil s podporo, katero je dovolilo visoko c. kr. kmetijsko ministerstvo za pospeševanje govedarstva, nekaj bikov sive pasme.

Te bike boče oddajal odbor na podlogi došlih prošelj, in sicer z ozirom na potrebo čistokrvnih plemenjakov po dotičnih krajih.

Prošnje je vložiti do

30. aprila t. l.

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Vsak prosilec za bika mora v prošnji naznaniti, oziroma se zavezati:

1.) da je pripravljen bika vzprejeti o pravem času na oni bližnji postaji, katera boče določena, in sicer tistega bika, katerega odbor določi;

2.) da boče poslal na račun precej, ko mu odbor naznani, da mu je bik prisojen, 10 gld., kateri zapadejo, če potem ne vzprejme odkazanega mu bika;

3.) da plača ob vzprejemu bika polovico tistih stroškov, katere je podpisani odbor imel zanj pri nakupu, in sicer odračunivši pod točko 2. omenjenih 10 gld., in

4.) da podpiše zavezno pismo, s katerim se zaveže imeti prejetega bika dve leti za pleme in, če ga iz katerega koli zadostnega vzroka z dovoljenjem podpisanega odbora proda, povrniti po 5 gld. za vsak mesec, kar ga pred časom odda.

Živinorejci, kateri bodo rabili prejetega bika čez 2 leti za pleme, in sicer najmanj 4 mesece dalje, dobodo po 20 gld. in za vsak nadaljni mesec po 5 gld. nagrade.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske

V Ljubljani dne 4. aprila 1892.